

7. Diagnostika školní zralosti

Zora Syslová

Základní principy předškolního vzdělávání dle RVP PV

- Akceptovat přirozená vývojová specifika dětí PV a promítat je do obsahu, forem a metod jejich vzdělávání
- Umožnit rozvoj a vzdělávání každého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb
- Vytvářet předpoklady pro pokračování vzdělávání tak, aby dítě opouštělo MŠ na úrovni, která je pro něj individuálně dosažitelná
- Na základě dlouhodobé práce s dítětem plnit i úkol diagnostický

Školní zralost x školní připravenost

- Dosažení takového stupně vývoje v oblasti fyzické, mentální, emocionálně – sociální), kdy je dítě schopno adaptovat se na školní prostředí a účastnit se bez obtíží výchovně – vzdělávacího procesu
- Vychází z dispozice biologického zrání dětského organismu, zejména CNS

Školní zralost x školní připravenost

- Zrání CNS podle Vágnerové (2000) pozitivně působí na:
 - koncentraci pozornosti
 - lateralizaci rukou, rozvoj motorické i sensorické koordinaci a manuální zručnosti
 - sluchové vnímání
 - zrakové vnímání
 - myšlení
 - úroveň regulujících kompetencí
 - zvýšení emoční stability a odolnosti vůči zátěži

Školní zralost x školní připravenost

- Zahrnuje kompetence v oblasti kognitivní, emocionálně-sociální, pracovní a somatické, které dítě získává a rozvíjí učením, sociální zkušeností, vnějším prostředím a výchovou.

Školní zralost x školní připravenost

- odborníci, zabývající se vymezením termínů

- MONATOVÁ, L. *Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí*. Brno: Paido, 2000.
- LANGMEIER, J.; KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1998.
- FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997.
- VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000.
- MONATOVÁ, L.: *Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí*. Brno: Paido, 2000.
- KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B.: *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001.
- KOŽÁTKOVÁ, S.: *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008.

Složky školní zralosti

- Tělesná zralost
 - Tělesný vývoj
 - Zdravotní stav
 - Strukturální změny tělesného růstu
 - Výměna chrupu
 - Osifikace ruky
 - Senzomotorická koordinace
 - Lateralizace

Složky školní zralosti

- Poznávací (kognitivní) složka
 - Dostatečná úroveň rozumových schopností
 - Rovnoměrnost vývoje jednotlivých oblastí
 - Vizuomotorika, grafomotorika
 - Řeč
 - Sluchové vnímání
 - Zrakové vnímání
 - Vnímání prostoru
 - Vnímání času
 - Základní matematické představy

Složky školní zralosti

- Emocionálně – sociální zralost
 - dítě se podřídí zvyklostem a režimu dne
 - osvojí si hygienické návyky a sociální situace
 - je schopno strávit velkou část dne mimo domov
 - samostatně se začlení do skupiny vrstevníků
 - přijímá autoritu učitele, akceptuje jeho příkazy
 - Kontroluje svoje citové projevy a nepodléhá nepodstatným impulsům
 - je schopno přijmout i případný neúspěch

Složky školní zralosti

- Práceschopnost (pracovní předpoklady, návyky)
 - Schopnost záměrné koncentrace pozornosti na danou činnost x bezděčná pozornost
 - Věku přiměřený smysl pro povinnost
 - Uvědomování si potřeby dokončení úkolu
 - Unavitelnost

Diagnostika školní zralosti

- Můžeme rozlišit 2 etapy:
 - Screening (lékaři, učitelky mateřských škol nebo učitelé při zápisu)
 - Při zjištění pochybností doporučí podrobnější vyšetření odbornými psychology v PPP

Možnosti pedagogické diagnostiky školní zralosti

- Orientační povaha – depistáž, prevence
- Pozorování, rozhovor, anamnéza, rozbor výsledků činnosti, pedagogická dokumentace
- Možné materiály:
 - Klenková, J., Kolbibková, H.: *Diagnostika předškoláka – správný vývoj řeči dítěte*. Brno: MC nakladatelství, 2002.
 - Bednářová, J., Šmardová, V.: *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Brno : CPRESS, 2008.
 - Bednářová, J., Šmardová, V.: *Školní zralost*. Brno : CPRESS 2010

Nejčastěji používané testy školní zralosti (poradenské účely)

- Orientační test školní zralosti (Kern – Jiráskův)
 - Obsahuje tři subtesty: kresba mužské postavy, napodobení psacího písma, překreslení skupiny bodů
 - Při podprůměrném výsledku je nutné dítě podrobněji vyšetřit
- Vývojový test zrakového vnímání (Frostigová)
- Zkouška vědomostí předškolních dětí dle Matějčka a Vágnerové
- Zkouška sluchové diferenciaci nesmyslných slov, kterou podle Nepmana upravil pro potřeby češtiny Matějček
- Testy inteligence
- Zkoušky laterality

Zápis do školy

- Seznámení dítěte s prostředím školy
- Diagnostika ze strany školy
- Informace pro rodiče i učitele MŠ o očekávání školy
- Legislativní akt – zákonný zástupce dítěte je povinen přihlásit dítě k zápisu povinné ŠD v době do 15. ledna do 15. února kalendářního roku, kdy má dítě zahájit povinnou ŠD

Odklad školní docházky

- Povoluje ředitel školy, na základě písemné žádosti dítěte doložené doporučujícím posouzením školského poradenského zařízení nebo odborného lékaře
- Povinná ŠD začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne 6. roku
- Dítě je povinno nastoupit ŠD nejpozději v tom školním roce, kdy do konce kalendářního roku dovrší 8 let

Nástup ŠD před dovršením šesti let

- ŠD může nastoupit dítě, které dosáhne 6 let od září do konce června daného školního roku
 - Je-li školsky zralé
 - Na základě žádosti zákonného zástupce doložené
 - Doporučujícím vyjádřením školského poradenského zařízení (pro děti narozené v době od září do konce prosince)
 - Doporučujícím vyjádřením školského poradenského zařízení a odborného lékaře (pro děti narozené od ledna do konce června)

Zdroje:

- VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VUP, 2005. ISBN 80-87000-02-1
- Klenková, J., Kolbiková, H.: *Diagnostika předškoláka – správný vývoj řeči dítěte*. Brno: MC nakladatelství, 2002.
- Bednářová, J., Šmardová, V.: *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Brno : CPRESS, 2008.
- Bednářová, J., Šmardová, V.: *Školní zralost*. Brno : CPRESS 2010
- MONATOVÁ, L. *Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí*. Brno: Paido, 2000.
- LANGMEIER, J.; KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1998.
- FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997.
- VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000.
- MONATOVÁ, L.: *Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí*. Brno: Paido, 2000.
- KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B.: *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001.
- KOŤÁTKOVÁ, S.: *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008.
- ZELINKOVÁ, O.: *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. Praha: Portál, 2003.